

Alejandro Armengol (Camagüey, Cuba, 1954) és un escriptor i periodista amb arrels catalanes que, d'ençà de 1983, viu als Estats Units. Des de la seva tribuna al diari 'El nuevo Herald', de Miami, ha irritat la línia més dura de l'exili cubà, sobretot per l'oposició al bloqueig econòmic dels Estats Units sobre aquella illa del Carib.

A final d'octubre l'Assemblea General de les Nacions Unides va aprovar per setzè any consecutiu una resolució contra l'embargament a Cuba. Per què el mantenen, malgrat tot, els Estats Units?

—L'embargament fa anys que fracassa i també hem fracassat els qui ens hi oposem. El problema és que qualsevol anàlisi basada en l'efectivitat de l'embargament és condemnada al fracàs. La mesura, o el conjunt de mesures que el constitueixen, des de les primeres restriccions fins a la llei Helms-Burton, només aconsegueixen, en darrera instància, una funció emocional per a l'exili cubà: a Miami resulta la catarsi perfecta davant de la incapacitat d'aconseguir un canvi de govern a Cuba. L'embargament és tan inútil —i costós— com una neurosi, però tan difícil de superar. Amb l'agreujant que els psiquiatres són a la Casa Blanca i al Capitoli, i mentre rebin puntualment el pagament dels honoraris, en forma de vots, no tenen ni el més mínim interès a perdre els pacients.

—L'exili cubà a Miami es veu sovint com un bloc homogeni. Ho és?

—Amb l'arribada massiva de refugiats a través del pont marítim Mariel - Cayo Hueso, l'homogeneïtat de l'exili es comença a trencar, però fins a la dècada dels 90 no es fa evident. És indubtable que les diferències d'edat i els diversos moments d'arribada als Estats Units defineixen els punts de vista i les actituds, en ocasions diametralment oposades, a l'hora de manifestar una posició amb relació a Cuba. Les generacions arribades després de 1980 van viure saturades de política a Cuba i, un cop a Miami, han decidit que la política no contaminin tots els actes de la seva vida. Aquestes diferències no són pas fàcils de percebre fora de Miami per tres raons fonamen-

“L'embargament aconsegueix una funció emocional per a l'exili cubà”

tals: els membres de l'exili històric dominen els mitjans de comunicació massius, constitueixen la majoria dels ciutadans cubanoamericans amb dret de vot i conformen el grup social dins l'exili amb més poder adquisitiu.

—Al llarg d'aquests mesos d'absència de Fidel Castro del govern cubà, el seu germà ha donat mostres de voluntat de diàleg amb els Estats Units. Quines condicions farien possible aquest diàleg?

—Per a un diàleg entre Cuba i els Estats Units calen dues condicions imprescindibles: la desaparició física

de Fidel Castro i un canvi de govern a Washington. És a dir, que transcorrin més o menys dos anys.

—Alguns analistes diuen que Raúl vol portar l'illa cap a un model econòmic semblant al de la Xina. Això dificultaria d'assolir l'horitzó democràtic a Cuba?

—No crec que Raúl Castro es descanti completament cap al *model xinès*, com s'ha especulat tant. Potser, en certa mesura, en una versió més limitada, com passa al Vietnam. Els militars cubans saben que la implantació d'un model com aquest té el perill que es repeteixin els fets de la plaça de Tiananmen, i això ho volen evitar a qualsevol preu. És a dir, Raúl farà tot allò que pugui per no treure els tancs al carrer, però això no vol dir que no ho faci en un moment determinat. Això, és clar, no implica que no estigui disposat a fer reformes per millorar el nivell de vida de la població. La seva capacitat, encara no posada a prova, s'haurà de comprovar en l'intent de satisfer algunes de les necessitats més urgents de la població, i resoldre greus problemes que afecten negativament el nivell de vida dels cubans, a la vegada que manté un règim totalitari. Quan, al famós discurs de celebració de l'aniversari de l'assalt a la caserna Moncada, el 26 de juliol passat, va parlar de “reformes estructurals” crec que es referia més a factors organitzatius que no pas a l'ampliació del

limitadíssim sector de la producció i els serveis per a mitjans privats. Tot i que els analistes neoliberals sostenen que és impossible el desenvolupament econòmic sense democràcia, aquesta afirmació no resulta tan sòlida com l'aparent bona voluntat dels seus capdavanters. No tan sols resulta possible, des del punt de vista teòric, un desenvolupament econòmic sense llibertat, sinó que ja passa a la pràctica, a països com ara la Xina i Rússia. És possible que d'aquí a vint anys el planeta es divideixi en tres mons: un primer món capitalista democràtic, un segon món capitalista totalitari i el conegut i gairebé etern tercer món. Si la vida i els cubans li ho permeten, Raúl té llocs on mirar per a intentar millorar les condicions econòmiques de l'illa, sense que el règim abandoni el seu caràcter repressiu. És possible que el *socialisme del segle XXI* de Chávez, tan repetit, acabi essent un capitalisme totalitari del segle XXI.

—Quin paper creieu que hauran de fer-hi, els Estats Units, en vista dels canvis a Cuba? En què difereixen republicans i demòcrates respecte a l'illa?

—En teoria, els Estats Units han de contribuir als canvis a favor de la democràcia i no ingerència en els assumptes de l'illa. Formulada així, una política en aquest sentit té el suport —almenys en les declaracions— fins i tot del president George W. Bush. Però és molt difícil que això passi, per raons que van des de la història i la política fins a la proximitat geogràfica. Com a cubà, crec que com més poca intervenció hi tinguin els Estats Units, millor serà per a Cuba. El problema és que des de fa anys la política nord-americana cap a l'illa és part no tan sols de la política nacional d'aquest país, sinó de les seves campanyes electorals. I en això difereixen poc republicans i demòcrates.

—Què n'opineu, dels negocis estrangers, i sobretot espanyols, que es mantenen a l'illa, malgrat la dubtosa rendibilitat?

—La rendibilitat o no d'un negoci és problema del propietari. Els diversos governs espanyols, socialistes o conservadors, sempre han donat suport als seus empresaris a l'illa. Així doncs, no espero que hi hagi gaires

“Les ràdios cubanes qualifiquen els empresaris espanyols d'exploitadors que s'aprofiten de la mà d'obra barata”

fallides, entre aquestes empreses. I encara hi ha dos aspectes a afegir: com passa en molts negocis, alguns espanyols, a Cuba, no hi han cercat tant uns beneficis elevats com una posició en un mercat, amb vista fins i tot a negociar-la en un futur. Que reïxin o no en aquest objectiu és cosa de la història futura del moviment empresarial espanyol als mercats d'alt risc. El segon aspecte és la *mala fama* que els empresaris espanyols han adquirit en alguns cercles d'exiliats en aquesta ciutat, gràcies en bona mesura a les emissores radiofòniques cubanes, on són caracteritzats d'exploitadors despietats que s'aprofiten d'una mà d'obra barata i sense drets sindicals.

—Imaginem una Cuba lliure i democràtica en el futur. Serà l'hora de passar comptes a l'estat espanyol pel suport al règim?

—No crec pas que es passin comptes als empresaris espanyols. Ni tan sols en l'escenari més catastròfic per a Cuba, que l'illa es vegi en una situació similar a la de l'Iraq. Si alguna cosa fan el capital i les corporacions és buscar sortides negociades i no confrontacions.

—En l'esquerra europea encara és

predominant el suport al règim de Fidel Castro. Aquest comportament impedirà, en un futur democràtic de Cuba, que les idees d'esquerra avancin?

—L'esquerra europea s'aferra a Fidel Castro amb una actitud que, més que justificar a qualsevol preu una actitud errònia, evidencia una prepotència que l'ha portada al fracàs diverses vegades. L'elecció presidencial francesa n'és l'últim exemple.

—Creieu que Raúl Castro pensa, quan parla de reformes, a introduir llibertats com la d'expressió?

—No crec que sigui entre les prioritats de Raúl fomentar la llibertat d'expressió. El ministre de les FAR no abandonarà el model socialista, sinó tot el contrari, intentarà enfortir-lo. La superestructura ideològica es mantindrà sense canvis. Això vol dir que el discurs polític continuarà essent antiimperialista, comunista i tancat al reconeixement de les llibertats individuals i els drets humans i ciutadans típics de les democràcies occidentals. Raúl intentarà que el socialisme funcioni. Que ho aconsegueixi és una altra cosa.

Joan Antoni Guerrero Vall